

Äldreförvaltningen

Rapport

Äldrenämndens arbetsutskott

Handläggare:

Ulrica Hjortzén, Eva-Lena Tverå

Rapport: Jämställdhetsanalys och dokumentationsgranskning av biståndsbeslut vid äldreförvaltningen avdelning Rådgivning och bistånd

Förslag till beslut

Äldrenämnden föreslås besluta

att godkänna rapporten

att ge förvaltningen i uppdrag att fortsätta arbetet med förbättringar enligt resultatet i genomförd dokumentationsgranskning

Ärendet

Avdelning rådgivning och bistånd har genomfört en jämställdhetsanalys och dokumentgranskning med syfte att jämföra om det finns en jämn fördelning av biståndsinsatser mellan män och kvinnor utifrån av Riksdagen framtagna jämställdhetspolitiska mål 4. "En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet" samt om dokumentationen följer Socialstyrelsens modell Individens behov i centrum, IBIC.

Uppdrag

Uppsala kommun har fortsatt 2018 åtagit sig att arbeta med de av Riksdagen framtagna jämställdhetsmålen och av Kommunfullmäktige beslutad Mål och budget framkommer tydligt att förvaltningarna i kommunen aktivt ska arbeta med dessa frågor. Äldreförvaltningen, tillsammans med övriga socialförvaltningar, fick av sina respektive nämnder i uppdrag 2017 att undersöka hur jämställd biståndsbedömningen är.

Avdelnings rådgivning och bistånd använder sig av Socialstyrelsens modell Individens behov i centrum, IBIC, i biståndshandläggningen. Modellen bidrar till ett tydligare behovsriktat och systematiskt arbetssätt, gemensamt språk och strukturerad dokumentation och tydligare underlag för planering och uppföljning. Den äldre och närstående får ökade möjligheter att medverka i utredning, planering och uppföljning av den beviljade insatsen.

Slutsatser

Vid jämställdhetsanalysen och dokumentationsgranskningen av biståndsbeslut vid äldreförvaltningens avdelning rådgivning och bistånd 2018 framkommer inga större skillnader i det slumpmässiga urvalet mellan kön eller ålder. Det finns ingen större skillnad mellan vilken insats som efterfrågas, varken service eller omvårdnad.

Inom samtliga områden i granskningen framkommer förbättringsområden i dokumentationen vad gäller IBIC:

- vem som gjort ansökan samt om eventuell företrädare har rätt att företräda
- det ska framgå vem som lämnat information
- funktionsnedsättningens konsekvenser behöver tydligare beskrivas för att kunna bedöma den enskildes behov av insatser
- ett individuellt tydligt mål och syfte med insatsen ska anges
- de medicinska begreppen behöver beskrivas mer lättförståeligt
- anhörigperspektivet behöver tydligare belysas i dokumentation

Äldreförvaltningen

Carina Juhlin

Förvaltningsdirektör

Bilagor

Bilaga 1: Rapport Jämställdhetsanalys och dokumentationsgranskning av biståndsbeslut vid äldreförvaltningen avdelning Rådgivning och bistånd.

Äldreförvaltningen, avdelning Rådgivning och bistånd
Rapport

Datum:
2019-05-06

Diarienummer:
ALN-2019-0289

Handläggare:
Ulrica Hjortzén, Eva-Lena Tverå

Version
1

Rapport: Jämställdhetsanalys och dokumentationsgranskning av biståndsbeslut vid äldreförvaltningen avdelning Rådgivning och bistånd 2018

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	3
3. De jämställdhetspolitiska målen	4
4. Tillvägagångssätt	4
5. Befolkningsunderlag	5
Hemtjänst	6
Dagverksamhet	8
Särskilt boende	9
6. Dokumentationsgranskning 2018	9
7. Resultat av dokumentationsgranskningen	10
Diagram 1. Framgår det vem som gjort ansökan?	11
Diagram 2. Anges det om eventuell företrädare har rätt att företräda?	12
Diagram 3. Framgår det tydligt vem som lämnat informationen i utredningen?... ..	12
Diagram 4. Hur beskrivs funktionsnedsättningens konsekvenser?	13
Diagram 5. Finns en individuell bedömning av den enskildes behov?	13
Diagram 6. Finns det ett tydligt mål med insatserna?	14
Diagram 7. Är utredningen lättläst för en genomsnittlig brukare/legal företrädare?	14
Framkommer det vad anhöriga/närstående hjälper till med?	15

1. Sammanfattning

Vid jämställdhetsanalys och dokumentationsgranskning av biståndsbeslut vid äldreförvaltningens avdelning rådgivning och bistånd 2018 framkommer inga större skillnader i det slumpmässiga urvalet mellan kön eller ålder. Majoriteten av de som ansöker om både service- och omvårdnadsinsatser är ensamboende. Gruppen är nästan lika stor med avseende på kön. Detta gör att urvalsgruppen skapar ett stabilt underlag för att kunna analysera skillnader mellan könen.

Det finns ingen större skillnad mellan vilken insats som efterfrågas, varken service eller omvårdnad. Det krävs ett större urval om man vill komma åt skillnaderna. Kvinnor 80 år och äldre påvisar en viss överrepresentation i samtliga granskade insatser.

Inom samtliga områden i dokumentationsgranskningen framkommer förbättringsområden. I dokumentationen ska det framgå vem som gjort ansökan samt om eventuell företrädare har rätt att företräda. Det ska även framgå i dokumentation vem som lämnat information. För att kunna bedöma den enskildes behov av insatser behöver funktionsnedsättningens konsekvenser tydligare beskrivas för formulering av ett individuellt tydligt mål med insatsen. De medicinska begreppen behöver beskrivas mer lättförståeligt. Anhörigperspektivet behöver belysas bättre i dokumentation. Granskningen visar att övervägande delen av dokumentationen är lättläst.

Att återkommande genomföra uppföljningar och granskningar på olika nivåer i verksamheten; oavsett om det är mellan kön, ålder, civilstånd, boendeform eller insatser ger ett bra underlag till förbättringsarbete gällande jämställdhet och individuell behovsbedömning.

Rapportens resultat synliggör ett fortsatt behov av implementering av både bedömnings- och mål/syftesdelen utifrån handläggningsmodell individens behov i centrum, IBIC. Myndigheten har i dagsläget inte ett dokumentationssystem som är förenligt med det behovsriktade och systematiska arbetssättet modell IBIC omfattar. Det finns inte någon statistisk grund för att argumentera att denna granskning visar på någon signifikant skillnad mellan könen med avseende på jämställdhet i dokumentationsgranskning.

2. Inledning

Uppsala kommun har fortsatt 2018 åtagit sig att arbeta med de av Riksdagen framtagna jämställdhetsmålen och av Kommunfullmäktige beslutad Mål och budget framkommer tydligt att förvaltningarna i kommunen aktivt ska arbeta med dessa frågor. Äldreförvaltningen, tillsammans med övriga socialförvaltningar, fick av sina respektive nämnder i uppdrag 2017 att undersöka hur jämställd biståndsbedömningen är.

Arbetet med handläggningsmodellen Individens behov i centrum, IBIC, har bidragit till ett i större utsträckning behovsriktat och systematiskt arbetssätt, gemensamt språk och strukturerad dokumentation och bättre underlag för planering och uppföljning. Den äldre och närstående får ökade möjligheter att medverka i utredning, planering och uppföljning av beviljade insatser.

I den här rapporten kommer vi i dokumentationsgranskningen utifrån IBIC jämföra de tidigare granskningar som genomfördes 2014 och 2017 för att se hur utredningarna förbättrats utifrån modellen IBIC.

3. De jämställdhetspolitiska målen

Syftet med de av Riksdagen framtagna jämställdhetspolitiska målen är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

I denna granskning är det främst punkt 4 som kommer att belysas. Avdelningen arbetar aktivt med flera punkter så som punkt 1 i form av individuppföljning och punkt 4, våld i nära relationer, som inte bara handlar om mäns våld mot kvinnor utan våld i en större kontext.

4. Tillvägagångssätt

I granskningen från 2017 undersöktes hur biståndsbeslutade insatser fördelades mellan kvinnor och män samt om det fanns skillnader i vilka insatser som beviljades respektive kön.

Det finns dock fler dimensioner i jämställd biståndsbedömning än enbart huruvida det är en jämn- eller snedfördelning av insatser och om det finns skillnader i vilka insatser som beviljas män respektive kvinnor. Vidare är 2018 års rapport en fortsättning på den dokumentationsgranskning som genomfördes 2017. Utöver de analyser som gjordes för den så har materialet analyserats ytterligare. I denna fortsättning har vi valt att genom en enkät ställa frågor till det slumpmässigt framtagna urvalet.

Underlag samt urval som använts till denna undersökning är följande:

- Material från föregående analys, från 2017, av biståndsbeslut
- Samtliga giltiga Hemtjänst beslut den 1 augusti 2018
- Befolkningsstatistik gällande personer som är 65 år och äldre i Uppsala kommun 31 december 2017
- 100 utredningar gällande hemtjänstbeslut som omfattade både omvårdnads- och serviceinsatser giltiga i juli 2018

5. Befolkningsunderlag

För att kunna jämföra hur stor andel som har beviljade insatser har befolkningsunderlag i Uppsala kommun tagits fram.

Tabell 1: Befolkningsunderlag den 31 december 2017

Kön/ålder	Antal	Andel
Kvinnor 65-79 år	14 430	38%
Kvinnor 80 och äldre	5 550	16%
Kvinnor totalt	19 980	54%
Män 65-79 år	13 080	37%
Män 80 år och äldre	3 270	9%
Män totalt	16 350	46%
Totalt	36 330	100%

Totalt är kvinnor fler än män i åldern 65 år och äldre.

I åldern 65-79 är skillnaden som lägst. Männerna utgör 37 procent och kvinnorna 38 procent av den totala befolkningen 65-79 år.

I åldern 80 år och äldre är skillnaden som störst. Kvinnorna utgör där 16 procent och männen endast 9 procent av den totala befolkningen 65 år och äldre.

Hemtjänst

Hemtjänst service och omvårdnad, antal, andel samt beviljade biståndsbeslut den 1 augusti 2018

Kön	Andel med biståndsbeslut	Antal samtliga beslut	Andel samtliga beslut	Antal timmar	Andel timmar i procent
Kvinnor 65-79	4,73%	683	16,30%	10468	15,70%
Kvinnor 80+	37,26%	2068	49,37%	33544	50,30%
Kvinnor totalt	41,99%	2751	65,67%	44012	66,00%
Män 65-79	3,85%	504	12,03%	8447	12,70%
Män 80+	28,56%	934	22,30%	14172	21,30%
Män totalt	32,42%	1438	34,33%	22619	34,00%
Totalt	11,53%	4189	100,00%	66631	100,00%

Kommentar:

Tabellen visar att kvinnor med biståndsbeslut är fler än männen. Av den totala befolkningen är det 11.53 procent som har hemtjänstinsatser i form av både service och omvårdnad.

Hemtjänst omvårdnad, antal, andel samt beviljade biståndsbeslut den 1 augusti 2018					
Kön	Andel med biståndsbeslut	Antal samtliga beslut	Andel samtliga beslut omvårdnadsinsatser	Antal timmar	Andel timmar i procent
Kvinnor 65-79	2,05%	296	16,15%	8648	15,47%
Kvinnor 80+	16,20%	899	49,05%	28167	50,40%
Kvinnor totalt	5,98%	1195	65,19%	36815	65,87%
Män 65-79	1,73%	226	12,33%	7283	13,03%
Män 80+	12,60%	412	22,48%	11791	21,10%
Män totalt	3,90%	638	34,81%	19074	34,13%
Totalt	5,05%	1833	100,00%	55889	100,00%

Kommentar:

Högre andel kvinnor än män har beviljats omvårdnadsinsatser. Av beviljade omvårdnadsinsatser utgör kvinnor 80 år och äldre den största andelen med knappt 50 procent.

Hemtjänst service, antal, andel samt beviljade biståndsbeslut den 1 augusti 2018					
Kön	Andel med biståndsbeslut	Antal samtliga beslut	Andel samtliga beslut	Antal timmar	Andel timmar i procent
Kvinnor 65-79	2,76%	398	16,62%	2456	18,31%
Kvinnor 80+	21,41%	1188	49,62%	6931	51,67%
Kvinnor totalt	7,94%	1586	66,25%	9387	69,97%
Män 65-79	2,16%	283	11,82%	1480	11,03%
Män 80+	16,06%	525	21,93%	2548	18,99%
Män totalt	4,94%	808	33,75%	4028	30,03%
Totalt	6,59%	2394	100,00%	13415	100,00%

Kommentar:

Högre andel kvinnor än män har beviljats serviceinsatser. Av beviljade serviceinsatser utgör kvinnor 80 år och äldre största andelen med knappt 50 procent.

Dagverksamhet

Dagverksamhet, antal, andel samt beviljade biståndsbeslut den 1 augusti 2018					
Kön	Andel med biståndsbeslut	Antal samtliga beslut	Andel samtliga beslut	Antal dagar per vecka	Andel procent
Kvinnor 65-79	0,19%	27	17,20%	78	19,35%
Kvinnor 80+	1,12%	62	39,49%	149	36,97%
Kvinnor totalt	0,45%	89	56,69%	227	56,33%
Män 65-79	0,25%	33	21,02%	81	20,10%
Män 80+	1,07%	35	22,29%	95	23,57%
Män totalt	0,42%	68	43,31%	176	43,67%
Totalt	0,43%	157	100%	403	100%

Kommentar:

Av beviljad insats dagverksamhet utgör kvinnor 80 år och äldre största andelen med knappt 40 procent. Av andelen dagar har utgör kvinnor 80 år och äldre flest antal dagar beviljat per vecka.

Särskilt boende

Särskilt boende demens och omvårdnad, antal, andel samt beviljade biståndsbeslut den 1 augusti 2018							
Kön	Andel med biståndsbeslut	Antal samtliga beslut	Andel samtliga beslut	Varav antal demens	Varav andel demens	Varav antal omvårdnad	Varav andel omvårdnad
Kvinnor 65-79	1,34%	193	11,43%	109	13,47%	84	9,56%
Kvinnor 80+	17,01%	944	55,92%	452	55,87%	492	55,97%
Kvinnor totalt	5,69%	1137	67,36%	561	69,34%	576	65,53%

Män 65-79	1,44%	188	11,14%	76	9,39%	112	12,74%
Män 80+	11,10%	363	21,50%	172	21,26%	191	21,73%
Män totalt	3,37%	551	32,64%	248	30,66%	303	34,47%
Totalt	4,65%	1688	100,00%	809	100,00%	879	100,00%

Kommentar:

Av beviljad insats särskilt boende utgör kvinnor 80 år och äldre största andelen med knappt 56 procent inom både demens- och omvårdnad.

Män 65-79 år har en större andel beviljade biståndsbeslut inom särskilt boende omvårdnad till skillnad från kvinnor 65-79 år som har en större andel beviljade biståndsbeslut inom särskilt boende demens.

6. Dokumentationsgranskning 2018

Individens behov i centrum, IBIC, är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt utifrån socialtjänstlagen. IBIC utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i dagliga livet. Handläggare använder Internationell klassifikation av funktionstillstånd funktionshinder och hälsa som tankesätt och språk, ICF.

Med det systematiska arbetssättet beskrivs nuläge, mål och resultat med strukturerad dokumentation. Det ger säkrare överföring och återanvändning av information. Målet är att individer får sina behov beskrivna på ett likvärdigt sätt och att individen får möjlighet att stärka sina egna resurser avseende genomförande av aktiviteter och delaktighet. IBIC ger även ett stöd i samtal med anhöriga för att beskriva deras situation och behov av stöd.

IBIC, kort beskrivning enligt Socialstyrelsen definition

Stärker individens delaktighet

Individens och anhörigas delaktighet stärks i utredning, planering och genomförande av insats samt i uppföljning av beslutad insats.

Underlättar samarbete

Underlättar samarbetet mellan professionella och med anhöriga och individen.

Mer likvärdigt och rättssäkert

Utredningar och genomförandet av insatser blir mer likvärdiga och rättssäkra eftersom handläggarna och utförarna använder samma arbetssätt och gemensamma begrepp.

Gör det tydligt för utföraren vilket stöd individen behöver

Tydligt beskrivna behov och mål ger utföraren bättre förutsättningar att välja arbetssätt och metoder. Utförarens roll att kontinuerligt planera och följa upp genomförandet tillsammans med individen kan utvecklas och stärks.

Gör det lättare att följa upp behov och mål

Det blir lättare att följa upp resultatet för individen och värdera valet av arbetssätt och metoder. Strukturerade uppgifter och resultat kan också sammanställas på gruppnivå och utgöra underlag för beslut om exempelvis kvalitets- och verksamhetsutveckling.

Dokumentationsgranskningen är genomförd med syfte att se om dokumentationen följer modell Individens behov i centrum, IBIC.

Denna dokumentationsgranskning har inte fokus på ålder och kön eller fördelning av hjälpinsatser.

7. Resultat av dokumentationsgranskningen

100 journaler har slumpmässigt tagits fram för dokumentationsgranskning. Av dessa journaler utgör 50 procent kvinnor och 50 procent män med beviljade hemtjänstinsatser omfattande service och omvårdnad 1 augusti 2018.

Av 100 utvalda journaler har två stycken fallit ifrån granskningen på grund av ofullständigt underlag samt en avliden.

Kategorisering av dokumentationsgranskning (kön, ålder och boendesituation)

Boendesituation	Kvinnor		Män		Totalt
	65-79	80+	65-79	80+	
Sammanboende	5	5	5	14	29
Ensamboende	10	28	11	20	69
Bortfall					2
Totalt	15	33	16	34	100

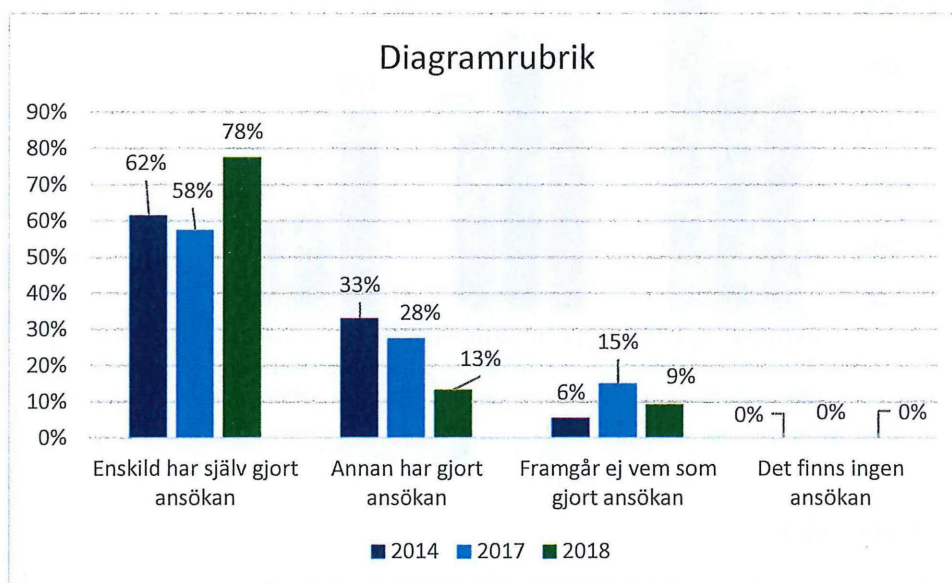
Kommentar:

Av totalt granskade journaler är 29 personer sammanboende och 69 personer ensamboende. Gruppen 80 år och äldre representerar högre andel ensamboende.

Dokumentationsgranskningen omfattar åtta frågor utifrån IBIC.

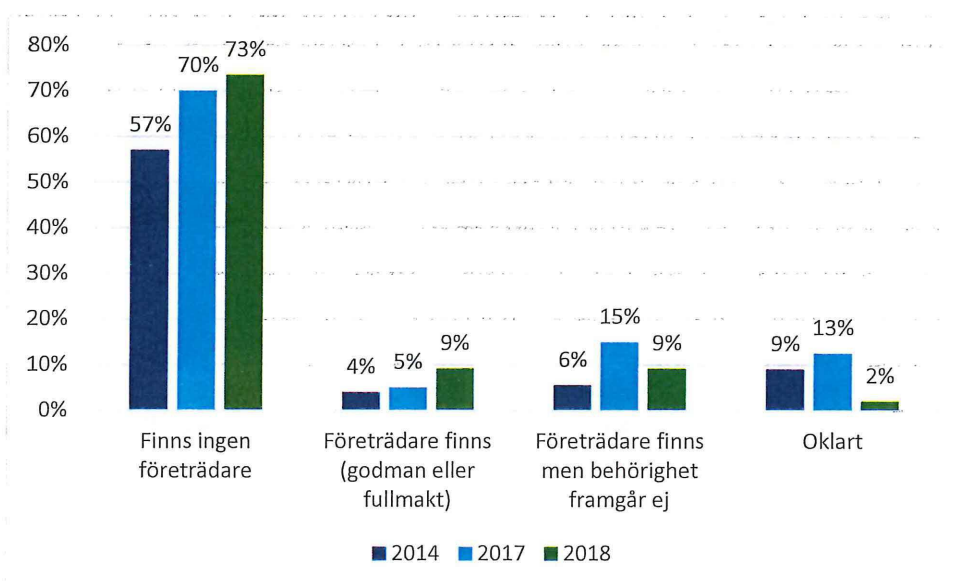
1. Framgår det vem som gjort ansökan?
2. Anges det om eventuell företrädare har rätt att företräda?
3. Framgår det tydligt vem som lämnat informationen i utredningen?
4. Hur beskrivs funktionsnedsättningens konsekvenser?
5. Finns en individuell bedömning av den enskildes behov?
6. Finns det ett tydligt mål med insatserna?
7. Är utredningen lättläst för en genomsnittlig brukare/legal företrädare?
8. Framkommer det vad anhöriga/närstående hjälper till med?

Resultaten i tabellerna visar procent utifrån 98 granskade journaler.

Diagram 1. Framgår det vem som gjort ansökan?

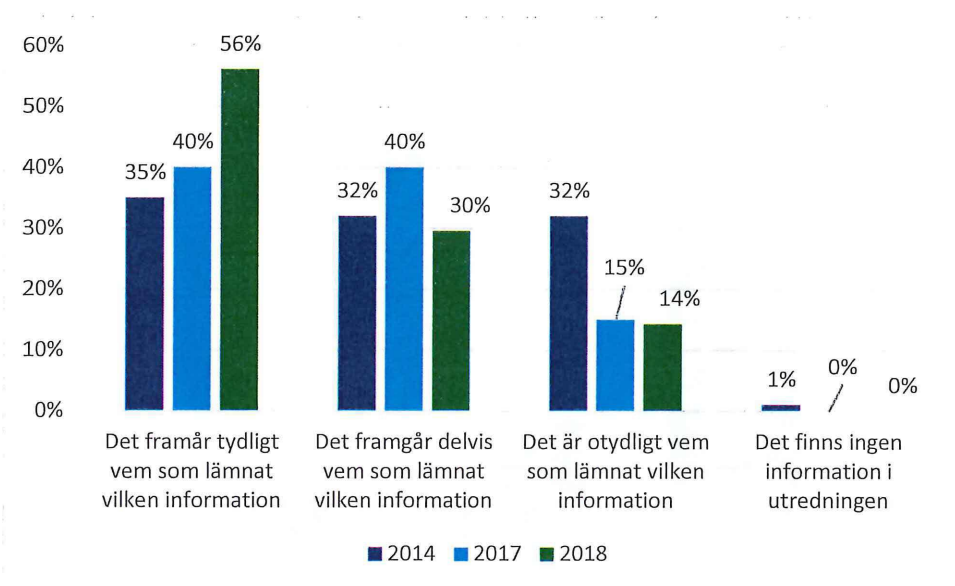
Kommentar:

Resultatet från tidigare år påvisar att införandet och implementeringen av behovsinriktat och systematiskt arbetssätt, IBIC, har tydliggjort den enskilde/legal företrädarens ökade inflytande och delaktighet i ansökningsförfarande. I nio procent framgår det inte vem som gjort ansökan. Detta utgör ett förbättringsområde.

Diagram 2. Anges det om eventuell företrädare har rätt att företräda?

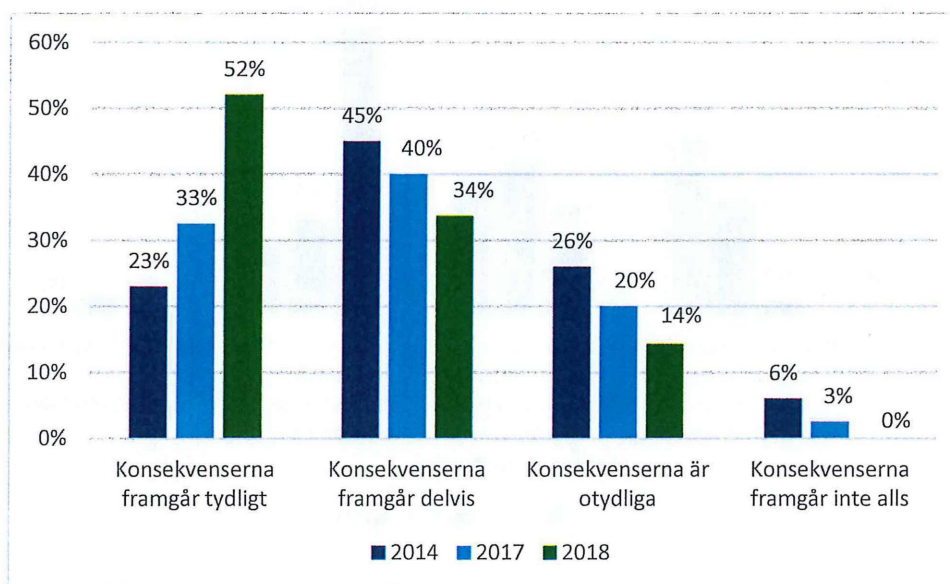
Kommentar:

73 procent av granskade journaler framkommer det att den enskilde individen för sin egen talan. I nio procent finns företrädare men behörighet framgår inte av dokumentationen samt i två procent är det oklart. Detta utgör ett förbättringsområde.

Diagram 3. Framgår det tydligt vem som lämnat informationen i utredningen?

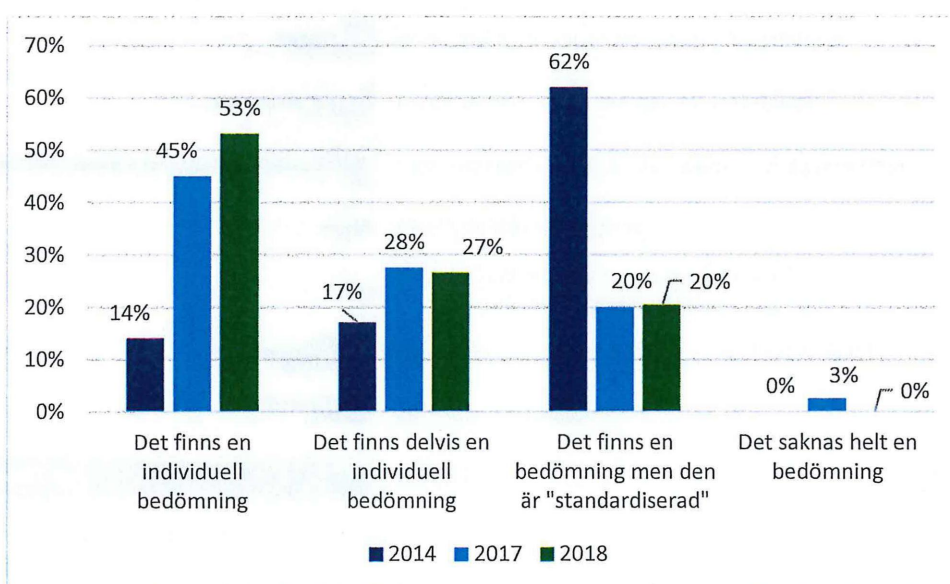
Kommentar:

I 56 procent av granskade journaler framkommer tydligt vem som lämnat vilken information. I 30 procent respektive 14 procent framgår det delvis eller är otydligt vem som lämnat information. Detta utgör ett förbättringsområde.

Diagram 4. Hur beskrivs funktionsnedsättningens konsekvenser?

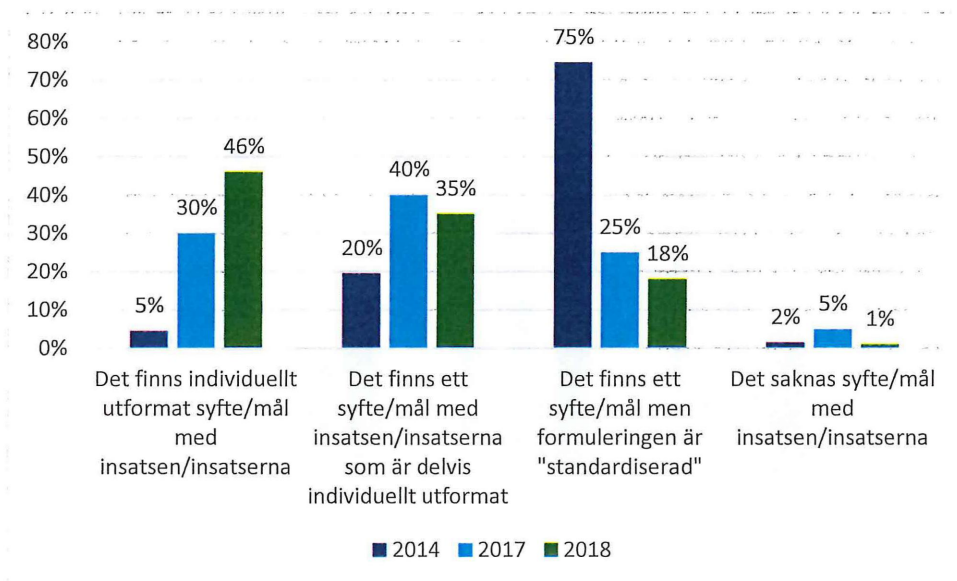
Kommentar:

I 52 procent av de granskade journalerna framgår konsekvenserna tydligt. Resultatet påvisar att fokus på funktionsnedsättningens konsekvenser har fått en mer betydande roll i utredningsförfarandet. I 34 procent respektive 14 procent framgår konsekvenserna delvis eller är otydligt. Detta utgör ett förbättringsområde.

Diagram 5. Finns en individuell bedömning av den enskildes behov?

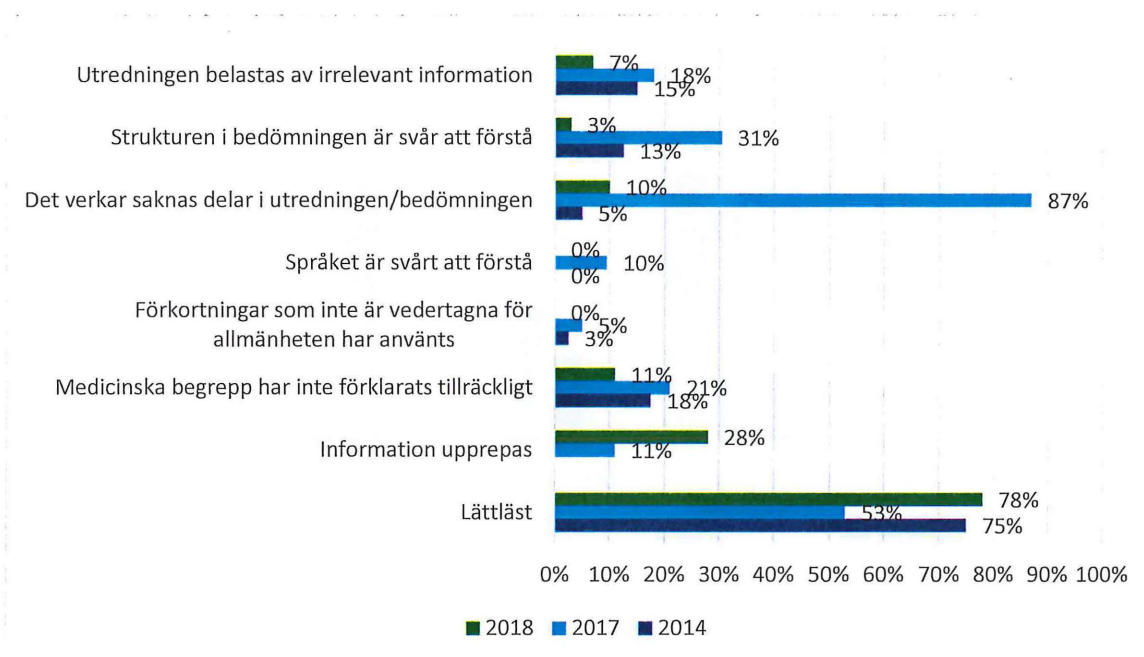
Kommentar:

Arbetet med att implementera bedömningsdelen i IBIC har påbörjats och detta är en omfattande del i utredningsförfarandet. Resultatet påvisar att det i 27 procent respektive 20 procent fortfarande finns delvis individuella bedömningar respektive standardiserade. Detta utgör ett förbättringsområde.

Diagram 6. Finns det ett tydligt mål med insatserna?

Kommentar:

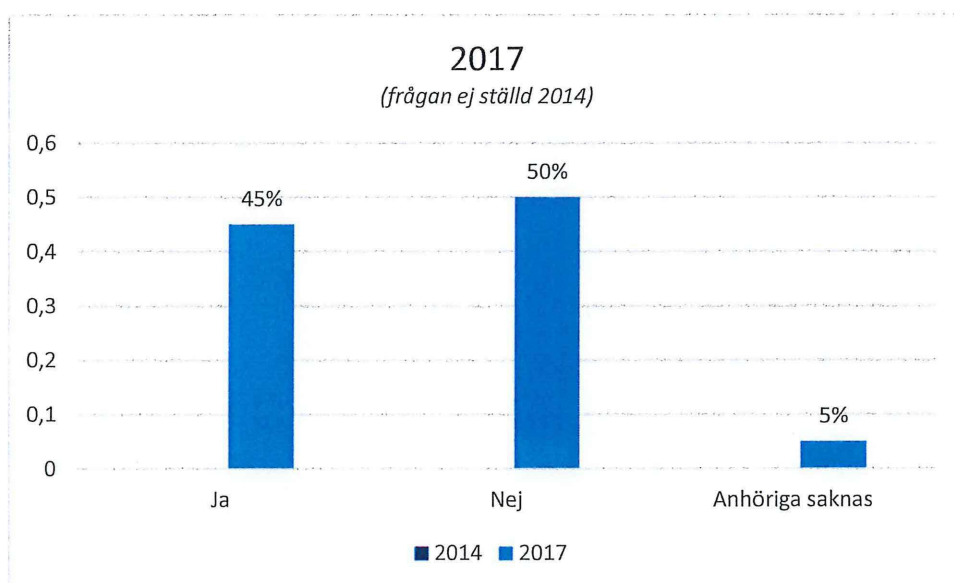
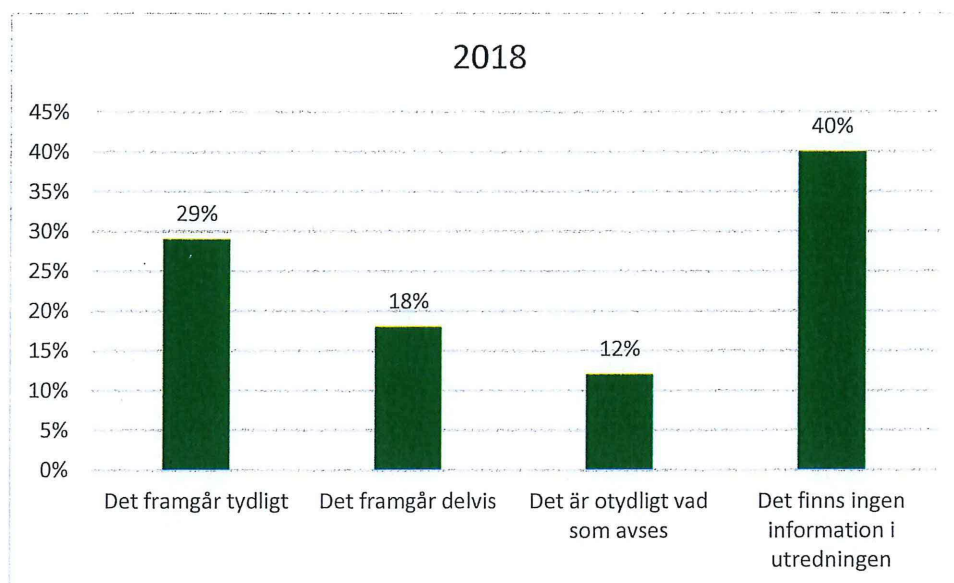
I 46 procent finns individuellt utformat syfte/mål med insatsen/insatserna. Detta utgör ett förbättringsområde. Arbetet med implementeringen av bedömningsdelen pågår parallellt med att utveckla mål och syfte med insatserna utifrån den enskildes självbestämmande och delaktighet.

Diagram 7. Är utredningen lättläst för en genomsnittlig brukare/legal företrädare?

Kommentar:

2018 års granskning visar en väsentlig förbättring gällande förståelsen av utredningens innehåll. Förtydligande av medicinska begrepp behöver förbättras och upprepning av information behöver minskas. Detta är förbättringsområden.

Framkommer det vad anhöriga/närstående hjälper till med?

Kommentar:

Fokus i implementeringen av IBIC har varit individens behov, vilket kan vara förklaring till att information om anhöriga/närståendes stödjande insatser ej har synliggjorts i utredningen. Resultatet kan även bero på att anhöriga/närstående saknas eller inte är involverade i brukarens hjälpbehov och då har detta dokumenterats.

Anhörigperspektivet ska dock belysas vid hushållsgemenskap. Detta utgör ett förbättringsområde.

